

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 มาตรา 43 ได้กำหนดให้วิชาชีพครูผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาเป็นวิชาชีพควบคุม นั้นย่อมแสดงให้เห็นถึงสถานภาพของการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ต้องประพฤติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ โดยมีคุรุสภาซึ่งเป็นสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ดังนั้นทั้ง ครูผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา จำต้องปฏิบัติหน้าที่อย่าง “มืออาชีพ” ให้สมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงของวิชาชีพทางการสอนของครู และวิชาชีพบริหารการศึกษา

ความหมายและรายละเอียดของพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 มาตรา 43 ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ดังนี้ (1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดสำหรับผู้ที่จะเข้ามาประกอบวิชาชีพ จะต้องมีความรู้และมีประสบการณ์วิชาชีพเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพ จึงจะสามารถ ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์พร้อมที่จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้ (2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในวิชาชีพให้เกิดผลเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด พร้อมกับมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ ทั้งความชำนาญเฉพาะด้านและความชำนาญตามระดับคุณภาพของมาตรฐานการปฏิบัติงาน หรืออย่างน้อยจะต้องมีการพัฒนาตามเกณฑ์ที่กำหนดว่า มีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญเพียงพอที่จะดำรงสถานภาพของการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพต่อไปได้หรือไม่ นั่นก็คือการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องต่อใบอนุญาตทุก ๆ 5 ปี (3) มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประพฤติตนของผู้ประกอบวิชาชีพโดยมีจรรยาบรรณของวิชาชีพ ตามแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพที่คุรุสากำหนดเป็นข้อบังคับไว้หากผู้ประกอบวิชาชีพผู้ใดประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพจนเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น จนได้รับการร้องเรียนถึง

ครูสภาแล้ว ผู้นั้นอาจถูกคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ วินิจฉัยชี้ขาดถึงขั้นเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้

ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องพัฒนาสมรรถนะของตนเองให้มีคุณสมบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพดังกล่าวเพื่อรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา และบริหารงานโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นั่นคือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งโรงเรียนเป็นแหล่งให้การศึกษาแก่ประชาชนตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ การศึกษาของชาติจะดีหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของโรงเรียน และคุณภาพของโรงเรียนจะดีหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคลากรในโรงเรียน คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนเป็นหลัก(พนัส หันนาคินทร์ 2544: 4) ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องปรับบทบาทที่จะปฏิบัติจริงในการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันในยุคปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำ ซึ่งมีหน้าที่บริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงบทบาทให้เหมาะสมกับตำแหน่ง เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดศรัทธาและยอมรับในการบริหารงาน โดยผู้บริหารจะต้องคอยกระตุ้นและควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนให้ร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานให้ไปสู่เป้าหมายของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดงเขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดงเขต 2 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาดงเขต 2

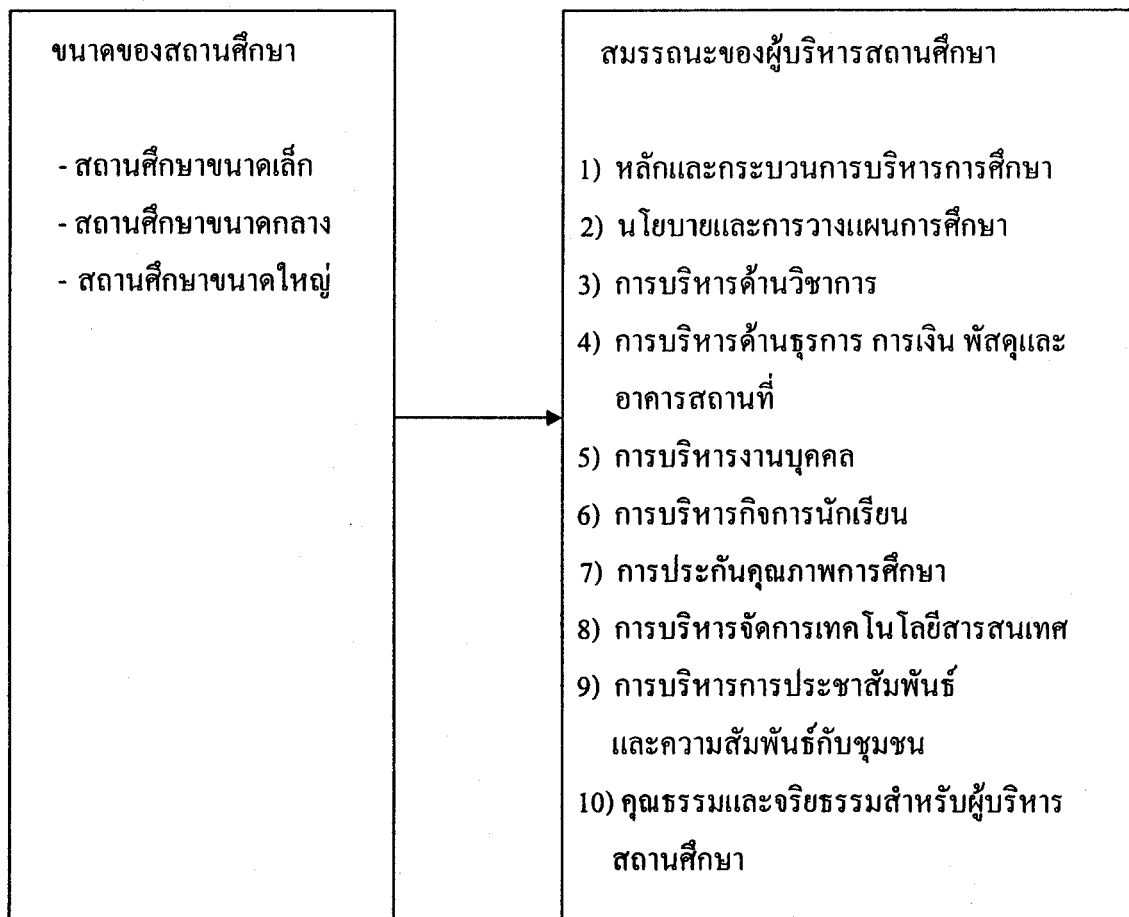
2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาดงเขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 คือ ใช้กรอบแนวคิดจากมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาของคุรุสภา ดังแสดงในภาพที่ 1.1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 3.1 หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา
- 3.2 นโยบายและการวางแผนการศึกษา
- 3.3 การบริหารด้านวิชาการ
- 3.4 การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุและอาคารสถานที่
- 3.5 การบริหารงานบุคคล
- 3.6 การบริหารกิจการนักเรียน
- 3.7 การประกันคุณภาพการศึกษา
- 3.8 การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.9 การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน
- 3.10 คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีสมรรถนะของผู้บริหารแตกต่างกัน

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาดากเขต 2 ตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาของคุรุสภา ดังต่อไปนี้

- 5.1.1 หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา
- 5.1.2 นโยบายและการวางแผนการศึกษา
- 5.1.3 การบริหารด้านวิชาการ
- 5.1.4 การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุและอาคารสถานที่
- 5.1.5 การบริหารงานบุคคล
- 5.1.6 การบริหารกิจการนักเรียน
- 5.1.7 การประกันคุณภาพการศึกษา
- 5.1.8 การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 5.1.9 การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน
- 5.1.10 คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

5.2 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดากเขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 124 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 124 คน และครูผู้สอน 1,417 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,541 คน

5.3 ตัวแปรที่ศึกษา

5.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ขนาดของสถานศึกษาจำแนกตามขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

5.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาของคุรุสภาด้านสมรรถนะ แบ่งออกเป็น

6.1.1 ด้านหลักและกระบวนการบริหารการศึกษา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถนำความรู้ความเข้าใจในหลักการ ทฤษฎี วิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ในการบริหารการศึกษาและสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย จัดองค์กร โครงสร้าง กำหนดภารกิจของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

6.1.2 นโยบายและการวางแผนการศึกษา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการวิเคราะห์ กำหนด วางแผน ประเมินคุณภาพเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษารวมถึงการจัดทำแผน ติดตาม ประเมินผล รายงานผลการดำเนินงานและนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

6.1.3 การบริหารด้านวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการบริหารจัดการการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตร การนิเทศ และส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

6.1.4 การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุ และอาคารสถานที่ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถจัดระบบงานสารบรรณ งบประมาณ และสามารถวางระบบการบริหารและจัดการทรัพยากร พัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

6.1.5 การบริหารงานบุคคล หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการสรรหา จัดบุคลากร พัฒนาครูและบุคลากร เสริมสร้างขวัญและกำลังใจและสามารถให้คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา

6.1.6 การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน จัดการให้เกิงานบริการ ส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม ความสามัคคีในหมู่คณะ และสามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่าง ๆ

6.1.7 การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถจัดทำแผน ประเมินผล ติดตามตรวจสอบคุณภาพและรายงานผลมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

6.1.8 การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ ประเมินและส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

6.1.9 การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการบริหารจัดการข้อมูล เผยแพร่ข้อมูล การใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการประสานสัมพันธ์โดยมีเป้าหมายในการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและสามารถระดมทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา

6.1.10 คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถทางด้านเป็นผู้นำเชิงคุณธรรม จริยธรรม มีจรรยาบรรณของวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้ร่วมงานมีคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสม

6.2 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึงบุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษารองผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดอก เขต 2

6.3 ครู หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติด้านการเรียนการสอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดอกเขต 2

6.4 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดอกเขต 2 จำแนกเป็น

6.4.1 สถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 401 คนขึ้นไป

6.4.2 สถานศึกษาขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-400 คน

6.4.3 สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เพื่อใช้ข้อมูล เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7.2 เพื่อใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการวางแผน อบรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาก่อนเข้าดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา